

Ventspils varēja lepoties ar saviem kuģiem 👍 0

3. novembris, 00:00, 2015

Ventspils brīvostas 750 gadus senā vēsture glabā liecības ne tikai par hidrobūvju izveidi un attīstību, kravu pārvadājumiem dažādos laikos, bet arī par kuģu būvēšanu – no hercoga Jēkaba laikiem līdz pat 20. gadsimta pirmajai pusei, kad Ventspils bija Krievijas impērijas pilsēta un osta. Šeit atsevišķa tipa kuģi tika būvēti pirmo reizi visā cariskajā Krievijā.

Turklāt Ventspilī būvētie kuģi šķērsoja pat Atlantijas okeānu. Šoreiz stāsts par 19. un 20. gadsimta notikumiem kuģu būvē Ventspilī un tās apriņķī, izmantojot Ventspils muzeja vadošās vēsturnieces Ingridas Štrumfas savāktu informāciju.

Vācu tirgotāju kuģi

«Ir kuģi, kas pašiem pilsētas tirgotājiem pieder, un uz tiem kurzemnieki ir par matrožiem.» Šāda ziņa, stāstot par Ventspilī, presē sastopama jau 1836. gadā, bet tuvāku ziņu par kuģu skaitu un īpašniekiem nav, tāpat nav ziņu par kuģu būvēšanu Ventspilī šajā laikā. 1853. gadā Ventspilī atkal nodibinājies kuģu būvētava, kurā Ventspils vācu tirgotāji ik gadu uzbūvē pa kuģim. Kuģu būvētava atrodas Sarkanmuižas laukos – Ventas kreisajā krastā kādu gabalu uz leju no Sarkanmuižas dambja gala. 1858. gadā Ventspils tirgotājiem pieder 7 kuģi, 1862. gada beigās – jau 10 kuģi. 1863. gadā 2 tiek uzbūvēti, 2 nopirkti, kopā – 14. Vēlāk 1 gājis bojā, 1 pārdots un Ventspils tirgotājiem palikuši 12 kuģi.

1901. gadā iznākušī grāmata par Kurzemes guberņu vēsta, ka brāļi Gūtšmiti vien 19. gadsimta pēdējos gadu desmitos uzbūvējuši ap 20 priežu koka kuģu. Ventspilī saglabāties un muzejā nonācis brīnišķīgs tā laika vācu tirgotāja kuģa attēls – 1874. gleznotais kādam Ventspils tirgotājam piederošā trīsmastnieka *Medora* portrets. Zem gleznas paraksts: *Medora von Windau. Capt. H. Heineberg*. Tālumā redzama Ventspils panorāma. No cita 19. gs. otrās puses vācu tirgotāju burinieka mums ir tikai atmiņas – tas ir burinieks *Concordia* – vietējās buru flotes lepnums, vienīgais pilnkuģis savā laikā Ventspils burinieku flotē. Pilnkuģi – tie, kuriem visi masti ar trapecveida burām. Šis dziesmās apdziedātais un nostāstiem apvītais trīsmastnieks ir kā tāds Ventspils tirgotāju flotes personificējums. Par šo kuģi no dažādiem kuģu reģistriem zināms, ka *Concordia*, tāpat kā *Medora*, ir 3 mastubarka, tilpums 160 lasti. 1867. gadā kuģis reģistrēts Ventspils ostā. Rēderi ir brāļi Gūtšmiti. Kuģa kapteinis – Šlosmans. 1885. gadā. Ventspilī pierakstīti 68 burinieki.

Zemnieku burinieki

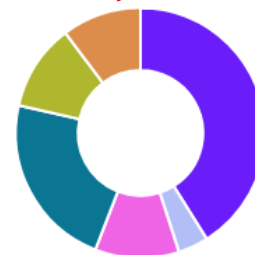
19. gadsimta otrā puse nāk ar dažām pilnīgi jaunām iezīmēm kuģniecībā. 1817. gadā Kurzemē tiek atcelta dzimtbūšana. Ap 1830. gadiem zemnieki dabū uzvārdus. Gadsimta vidū zemnieki iegūst tiesības brīvi pārvietoties, sākumā gan tikai guberņas robežās. Par latviešu kuģniecības pirmsākumiem daudz ko no aizmirstības izcēlis latviešu kuģniecības pētnieks un popularizētājs Arvis Pope (1933–2007). Kopš 1860. gada zemnieki sāk būvēt nelielus buriniekus. Ir zināms, ka laikā no 1860. līdz 1914. gadam Latvijas jūrmalcietos – gan Vidzemē, gan Kurzemē – uzbūvē ap 530 buru kuģu. Līdz šim vācu tirgotāji ir būvējuši galvenokārt barkas un citus burinieku tipus ar trapecveida burām. Zemnieki būvē šonerus – ar slīpajām trīsstūrveida burām. Tiem nav vajadzīga tik liela apkalpe. Dažkārt uzbūvē pa barkentīnai – tai ir abu tipu buras. Ventspilī kuģus būvē turpat Sarkanmuižas laukos. Muzeja zinātniskajā arhīvā ir ziņas vismaz par kādiem 20 Ventspilī uzbūvētiem kuģiem. Slavenākais no tiem ir 1891. gadā ūdenī nolaistais četrmastu

LASI LAIKKRAKSTĀ

DIENAS JAUTĀJUMS

Kura no Ventspils strūklakām tev patīk visvairāk? 👍 2

- Saules laiviņas
- Kuģu vērotājs
- Strūklaka pie VeA
- Fregate "Valzivs"
- Pārventas "Kāpu priede"
- Dzirnauvau laukuma strūklaka

[Balso!](#)
[Komentāri >](#)

AKTUĀLI FORUMĀ

[Remontdarbi 👍 10](#)
[AUDI vēzis ģimenēm draudzīgajā pilsētā 👍 16](#)
[PRIECĀJĀTIES UN SLAVĒJĪET... ! 👍 25](#)
[Smilšu un kūtsmēslu piegāde 👍 2](#)
[māju siltināšana 👍 5](#)
[Nupat sāka iet vajā... 👍 50](#)
[Braucam prātīgi, Moči ir modušies. 👍 4](#)
[Ventspils slimnīca. 👍 67](#)
[Galdnieks 👍 2](#)
[Svētki 👍 28](#)
["Gadsimta būve" 👍 27](#)
[Priekš kam elektrobusi??? 👍 6](#)
[vecs dīvāns 👍 7](#)

gafelšoneris *Abraham*. Četrmastnieku būvēšana līdz 1891. gadam cariskajā Krievijā vēl nav pieredzēta. Tikai pāris mēnešus iepriekš Vidzemes jūrmalā – Ainažos – uzbūvēts pats pirmais četrmastnieks visā impērijā – barkentīna *Andreas Veide*. Veides ir slavena Vidzemes latviešu jūrnieku dinastija. Arī Kurzemē ir tādas dinastijas – Pūliņi, Puķīši, Štāli, Znotiņi.

Būvēšana

Viena kuģa būvē piedalās 15–20 cilvēku, darbus vada būvmeistars. Tie mācījušies no vācu kuģu būves meistariem un īgaunu meistariem, kas bieži brauc uz latviešu apdzīvoto piekrasti strādāt. Pirmā gadā iegādā būvkokus, tos atlasa pats meistars. Svarīgākās daļas taisa no ozola (ķīlis, brangas), pārējās – parasti no priedes. Kokus izved no meža, sazāgē, nākamā vasarā sākas būve. Kad korpusa gatavs, svin kuģa kāzas: ievēl ūdenī gatavo korpusu un dod kuģim vārdu. Pēc senas tradīcijas kuģa vārds ir tas, kas izskan, kad kuģis ieslīd ūdenī, un, ja ātrumā kas sajūk un pirmais izkliegtais vārds domāts zirgam – tprrrū –, tad kuģis tā arī tiek nosaukts. Ir bijis burinieks, kas tieši tā arī sauca.

Ventspilī uzbūvēto lielāko burinieku – četrmastu gafelšoneri *Abraham* – būvē slavenais latviešu kuģu būvētājs Mārtiņš Morgenšterns. Burinieks kuģo pāri Atlantijai, taču pēc dažiem gadiem – 1897. gadā – Meksikas jūras līcī cieš avārijā, vraks tiek pārdots amerikāņiem. Bez Ventspils kuģus būvē arī aprīņķi – Lūžņās, Miķeļtornī, Lielirbē un Mazirbē. Dundagā lielas jūras laivas būvētas jau ap 1857. gadu. No lielajām jūras laivām līdz pirmajiem tālūru buriniekiem vairs tikai viens solis. Ap 1886. gadu dibinās pat Dundagas zemnieku tālūru kuģu īpašnieku biedrība. Arī Zlūkās tapuši vismaz 2 burinieki. Zlūkās 1886. gadā sāmsalnieka Tūma uzbūvētais trīsmastu gafelšoneris, citur gan saukts par barkentīnu, *Pollux*, kas pieder Grīvaniem (kapteinis Kārlis Grīvans), ir pirmais latviešu zemnieku kuģis, kas 1887. gadā latviešu kapteiņa vadībā šķērso Atlantiju.

Burinieku liktenis

19.–20. gadsimtu mijā burinieku flote strauji samazinās. 1880. gada pasaules flotē tvaikoņu ir 20%, 20. gs. sākumā – 80%. Pirmajā pasaules karā Vidzemes un Kurzemes guberņās zūd 225 kuģi, vairums to ir burinieki. Ja apkopo Ventspilī būvēto tā saucamo zemnieku kuģu likteņus, tad no zināmiem 22 buriniekiem vētrās cietuši, zuduši, karā bojā gājuši 12 – tas ir vairāk nekā puse no visiem. Pārdoti 5, nezināms liktenis – 5. Negalvojot, cik pilnīgi pašlaik ir Ventspils novada zvejniekiem uzbūvēto burinieku saraksti un cik pilnīgas par tiem ievāktās ziņas, pat pavirši aplūkojot, redzam, cik daudzi no tiem cieš avārijās, dažkārt zaudējot komandas – pilnīgi vai daļēji, dažkārt tām izdodas izglābties. Lūžņās ir ziņas par 5 buriniekiem. 3 no tiem iet bojā avārijās. Viens – trīsmastu gafelšoneris *Zelotajs* – 1899. gadā pazūd bez vēsts ceļā no Kopenhāģenas uz Ventspili. Tā kā uz kuģa ir arī kapteiņa sieva ar diviem bērniem, notikums gūst plašāku atbalsi presē. No 5 Miķeļtornī būvētajiem bojā iet 2. Desmit burinieki būvēti Lielirbē, no tiem 3 iet bojā avārijās, 2 nogremdē vācu zemūdenes. No 10 Mazirbē būvētajiem – 2 zūd bez vēsts, 1 aiziet bojā vētrā ar visu komandu utt. Vairākkārt pieminēta 1910. gada 1. oktobra vētras nakts – tad Baltijas jūrā aiziet bojā ap 20 Krievijas burinieku, starp tiem arī 2 mastu gafelšoneris *Anna Sirius*, būvēta 1891. gadā Lielirbē. Vecumdienas pavadīt kādā no ostu nostūriem un pēc tam tikt pārdotam nokurināšanai malkā – tāds ir veco burinieku liktenis, ja tie nav gājuši bojā vēl spēka gados.

20. gadsimta laikā – pēc pirmā kara – paretam Ventspils ostu apmeklē kāds burinieks. Viens no ievērojamākajiem – *Magdalena Winnen*, pēc kara mēs to pazīstam kā *Sedov*. Kā reparācija 1921. gadā Vācijā, Ķīlē būvētais četrmastu burinieks kopā ar citiem kuģiem (vēlāk nosauktiem par *Kruzenštern* un *Tovarišč*) arī šis nonācis PSRS īpašumā. Kā *Sedov* tas apmeklē Ventspili 1985. gadā. Mūsdienās burinieki sanāk ostā tad, kad tiek rīkotas lielās burinieku regates.

Četrmastu gafelšoneris. Tāds bija arī Ventspilī būvētais *Abraham*. Gafelšoneri ir tipiski t.s. zemnieku kuģi.

Ventspils vācu tirgotāju kuģis – barka *Medora*. 1874. g.

Kuģu būve Ventspils aprīņķī. 20. gs. pirmā puse.

ieteikt Tweet Like 0 Share

LASI VĒL

Ilgadējais vājprāts 24

Zobu (protēžu) izgatavošana. 25

DRAUGI

TEĀTRA NAMS

VENTSPILS PIEJŪRAS
BRĪVDABAS MUZEJS

"Jūras vērtos" atklās Agra Klestrova fotoizstādi 👍 0

"Ventspils" vēl uz mēnesi pagarina pārbaudes laiku amerikāņim Pitsam 👍 0

Daba interjerā 👍 0

Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits Latvijā 18 gadu laikā sarucis par 16,8% 👍 0

Orff muzikas studija

STARPTAUTISKĀ RAKSTNIEKU
UN TULKOTĀJU MĀJA

VENTSPILS PILSĒTAS DOMES KULTŪRAS CENTRS

Ventspils Jaunrades nama
Observatorija un Planetārijs

KOMENTĀRI (0)

↕ Rādīt jaunākos vispirms

PIEVIENO KOMENTĀRU:

Lai komentētu šo rakstu, lūdzam vispirms autorizēties: